

Knjižne novosti v domoznanski zbirki škofjeloške knjižnice

Za domoznansko zbirko Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka smo v letu 2020 oziroma še v začetku leta 2021 pridobili 78 izvodov domoznanskih knjig. Nekaj od teh predstavljam v prispevku.

Čadež, Darja

Miška Rubi in zlati list

Škofja Loka : Občina, 2020, [21 str.]

Grbanović, Damir

Štorklja Loka

Škofja Loka : Octopics, 2020, [44 str.]

Obe pravljici sta sodelovali na Javnem natečaju za najlepšo otroško pravljico Škofje Loke, ki ga je organizirala Občina Škofja Loka. Z natečajem so se odločili spodbuditi in podpreti lokalne avtorice in avtorje. Pa ne samo to, z zgodbo in avtorjem iz domačega okolja so želeli spodbuditi kulturo branja v mladih družinah. Zato so se odločili, da s slikanico zmagovalnega avtorja v naslednjih štirih letih obdarijo vse novorojenčke v Občini Škofja Loka.

Natečaj je imel več zahtev, med drugim, da mora imeti avtorica oziroma avtor stalno prebivališče v Občini Škofja Loka in da je pravljica namenjena predšolskim otrokom. Strokovna komisija je podelila tri nagrade: za prvo, drugo in tretje uvrščeno pravljico. Zmagovalko natečaja, slikanico *Miška Rubi in zlati list* avtorice Darje Čadež, je Občina Škofja Loka v sodelovanju s Knjižnico Ivana Tavčarja Škofja Loka izdala. Pravljica pripoveduje o miški, ki je našla prekrasen zlat list. Odpravi se na potovanje po Škofji Loki in njeni bližnji okolici, da bi razrešila skrivnost najdenega zaklada. Ob tem spozna nove prijatelje: spretnega pajka Hektorja, žabico Anico, pametno sovo Kivi, lisičjega mladička Tineta in kačo Zvijo. Ob iskanju drevesa z zlatimi listi družčina ugotovi, če si nekaj zares želimo, to lahko tudi dosežemo, pri tem pa je ključno medsebojno sodelovanje. Glavno sporočilo, ki ga pravljica nosi je, da »... ne glede na to, koliko bogastva imamo, prijateljstvo je največ, kar lahko drugim in sebi damo«.

Darja Čadež, Škofjeločanka, študentka biologije in aktivna tabornica, ni le avtorica besedila zmagovalne pravljice, napisane v verzih, temveč je knjigo tudi ilustrirala. Sicer je na tem področju samouk, ki se v prostem času posveča slikanju. Pri tem ji je najbližja tehnika akvarel, v kateri so nastale tudi ilustracije v tej knjigi. *Miška Rubi in zlati list* je avtoričino prvo izdano avtorsko delo.

V škofjeloški knjižnici se lahko pohvalimo še z eno slikanico, katere nastanek je spodbudil omenjeni natečaj. To je *Štorklja Loka*, ki je na natečaju osvojila 2. mesto. Avtorja pravljice sta pisec besedila Damir Grbanović in ilustratorica Lea Vučko. Pri ideji za zgodbo ju je, kot sama pravita, navdihnili resnična družina štorkelj, ki se je naselila v Frankovem naselju v Škofji Loki. Glavna junakinja zgodbe je mala štorklja Loka, ki se odpravi na prvi polet. V upanju, da bo našla prijatelje, med raziskovanjem Škofje Loke in okoliških gričev naleti na tukajšnje ptičje prebivalce: sovo z Loškega gradu, detla z Lubnika, raco s Sotočja, golobe iz starega mestnega jedra in črne kose z igrišča pred Vrtcem Kamnitnik.

Ta prisrčna zgodba nas uči, da je dobro biti zvedav in vedoželjen, saj tako spoznaš nove kraje in ljudi. Prav je, da si prijazen, da sprejemaš drugačne od sebe in v sebi ter v drugih iščeš pozitivne stvari. Le tako si lahko srečen, predvsem pa nisi sam, saj imaš ob sebi družino in prijatelje.

Kuhar, Špela; Potokar, Robert

Zgodbe slovenske arhitekture

Ljubljana : Beletrina, 2020, 479 str.

Špela Kuhar in Robert Potokar, Škofjeločan, avtorja knjige, oba prepoznavni imeni na področju slovenske arhitekture, sta v svoji knjigi skušala zajeti najpomembnejšo arhitekturo, ki je nastala na Slovenskem od pradavnine do danes. S 50 zgodbami in s pomočjo številnih fotografij bralca spodbudita k odkrivanju in spoznavanju arhitekture, nastale na slovenskih tleh. Avtorja sta za svoje zgodbe skrbno izbrala tiste arhitekturne spomenike, ki nazorno orisujejo čas in prostor,

v katerih so nastali; ob tem opišeta njihove ustvarjalce in zanimive detajle v povezavi z zgradbami. V zgodbah, ki si sledijo v kronološkem zaporedju, se srečamo z izkopaninami prazgodovinskih koliščarjev, antičnimi ostanki rimskih mest, izvemo, da je samostan Stična ena prvih sakralnih arhitektur iz obdobja romanike na naših tleh, nato sledimo razvoju srednjeveških mest in življenju na gradovih po Sloveniji. S cerkvijo na Ptujski Gori smo priča vrhuncu gotike na Slovenskem, ob ljubljanski stolnici pa spoznamo vso bohotnost baroka. Z avtorjema skočimo še na podeželje, kjer si ogledamo nekaj reprezentativnih kmečkih in meščanskih hiš ter tradicionalno posebnost slovenske krajine – kozolce. Potem nas pripeljeta še do pionirjev slovenske arhitekture, Plečnika, Fabianija in Vurnika, ki so kot predani arhitekti, utemeljitelji urbanizma, vizionarji in izjemne osebnosti močno zaznamovali našo narodno kulturo.

Avtorja v eni od zgodb opisujeta ljubljanski Nebotičnik, eno najbolj prepoznavnih ljubljanskih stavb, arhitekta Vladimirja Šubica, in pa mnogo manj poznan Mali nebotičnik, katerega avtor je arhitekt Herman Hus, Plečnikov učenec. Prek funkcionalizma po 1. svetovni vojni, ki je sledil idejam Le Corbusiera in drugih najbolj vidnih evropskih arhitektov, nas popeljeta do obdobja po 2. svetovni vojni, ko se gradijo povsem nova slovenska mesta, kot sta Nova Gorica in Velenje. V tem obdobju nas seznani z delom arhitekta Edvarda Ravnikarja, ki je z izgradnjo Trga revolucije (kasneje Trga republike) v Ljubljani, s prenovljeno podobo povojnega Kranja in novo sosesko Ferantov vrt v Ljubljani pustil močan pečat. V zadnjem delu knjige se poklonita arhitektu Stanku Kristlu, ki je pri načrtovanju vselej mislil na uporabnika, še zlasti na družine in otroke, za katere je gradil. Avtorja nam pojasnita tudi pojem *poetični regionalizem*, v duhu katerega je arhitekt Oton Jugovec zgradil eno najlepših arhitektur v slovenskem prostoru, lebdéčo streho, ki varuje ostaline sv. Mihaela na Otoku pri Dobravi na Dolenjskem. Galerija Dessa, Gospodarska zbornica Slovenije, džamija v Ljubljani, vrsta sodobnih vrtcev, osnovnih in srednjih šol ter fakultet, tudi nekateri hoteli, domačije, zasebne hiše in celo bivaki v Julijskih in Kamniških Alpah so tako izstopajoči, da jih avtorja nista mogla prezreti in sta jim prav tako dodelila mesto v knjigi.

Namen avtorjev je bil, da s knjigo prispevata k razumevanju in poznavanju slovenske arhitekture. Zgodbe so napisane poljudno in namenjene tistim, ki bi želeli razširiti svoje znanje o kulturi in umetnosti v slovenskem prostoru. Opozarjata, da nas arhitektura ves čas obdaja, zato na nas tudi močno vpliva. Poznavanje arhitekture nam lahko pomaga pri oblikovanju lastnega doma, naj-

ljubšega prostora, pri izbiri barv, pohištva itd. Po drugi strani kritično ocenita podobo pokrajine, ki jo kazijo nesprejemljive fasade in kritine hiš pa tudi njihova izrazita nefunkcionalnost. Ocenujeta, da bi arhitekturno podobo v Sloveniji lahko izboljšali s povečanim nadzorom pri gradnji, saj se ljudje premalokrat odločijo za arhitekta, ki bi se načrtovanja hiše lotil z znanjem in občutkom, predvsem pa upošteval družino in njene potrebe.

Avtorja se sprašujeta, kam nas na področju arhitekture vodi prihodnost. Bo v ospredje stopila trajnostna komponenta v smislu, da se s primerno prenovo ohranja obstoječe stavbe, da se načrtuje javni promet, gradi iz naravnih materialov, ki omogočajo visoko kakovost bivanja? Morda pa nas situacija, v katero nas je pripeljala nedavna epidemija, ko smo veliko časa preživel v svojih domovih, pripelje do spoznanja, kako pomembno je vprašanje bivanja. Prijeten in miren dom ter urejene skupne javne površine so vsekakor pogoj za dobro počutje in zadovoljno življenje.

Frlic, Metod

Sočasni svetovi

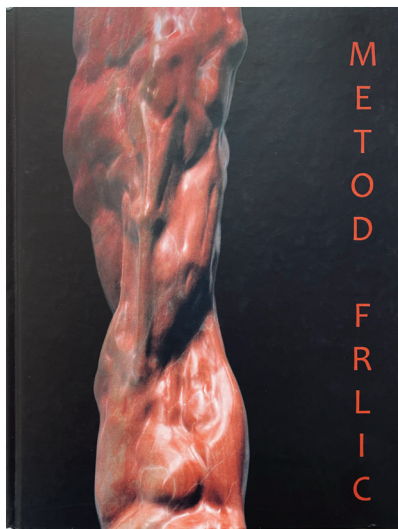
Todraž : Modrijan, 2020, 189 str.

V naši domoznanski zbirki je našla svoje mesto tudi čudovita monografija enega najdrznejših kiparjev srednje generacije pri nas, Metoda Frlica, docenta na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje. Monografijo z naslovom *Sočasni svetovi* je izdala založba Modrijan, predstavlja pa umetnikov več kot petintridesletni umetniški razvoj.

Metod Frlic je sicer prepoznaven po svoji portretni plastiki in spomeniških postavitvah doma in v tujini. Odlikuje ga izjemna obrtniška spretnost, saj odlično obvladuje različne materiale in tehnike, zaradi česar je pri svojem ustvarjanju lahko suveren in se brezskrbno zanese na svoj občutek in domišljijo. Za njegovo umetniško ustvarjanje je značilna čustvena ostrina, ki gledalca nikoli ne pusti hladnega. Nenehno ga izziva, vznemirja njegovo domišljijo, lahko mu vzbuja nelagodje ali pa ga s svojim duhovitimi karikaturami celo nasmeje. V monografiji so Frličeva dela ovekovečena na fotografijah, ki so jih poleg umetnika posneli še Jure Svobljak, Tomaž Lunder, Igor Pustovrh in Laci Herman.

Dela niso razvrščena kronološko, temveč so zajeta v štiri glavne etape umetniškega ustvarjanja, ki so pospremljene s kritično esejističnim komentarjem umetnostnega zgodovinarja in kritika Marka Košana. V prvi seriji del *Morala je za ovce* je Frličeva umetnost izrazito družbeno kritična. Kipar nas skozi formo nagovarja z vprašanji, kdo smo, kakšna je naša stvarnost in kako se z njo spopadamo. Njegove skulpture nas soočajo z različnimi anomalijami naše družbe: s pohlepom, sebičnostjo, korupcijo, manipulacijo, položajem delavca, nadzorom nad posameznikom, skomercializiranostjo in potrošništvom. Vsebinsko nasprotje

predstavljajo dela v seriji *Svetloba kože*, kjer umetnik v mešani tehniki raziskuje optične učinke na dvodimenzionalni površini. Iz nevidne notranjosti teles proseva nezemeljska svetloba in se razliva po površini. Sledi serija del *Gravitacija 0*, ko ustvarja iz marmorja, granita, jekla, peska, lesa, bakra, voska in drugih naravnih materialov, s pomočjo katerih odkriva še neizkoriščene potenciale klasičnega kiparstva. Iz surove forme izvablja nežne obrise polirane površine, površina kamna pa mehko vzvalovi. S kombiniranjem različnih materialov, snovi in struktur ustvarja bizarne skulpture, ki so večplastne, nabite z vsepresegajočo življenjsko energijo, ki v ospredje postavljajo umetnikovo radoživo domišljijo, ob kateri nič ne velja zagotovo.

V zadnjem delu knjige se Metod Frlic predstavi kot portretist. To tradicionalno kiparsko nalogo je z doprskimi portreti Staneta Kavčiča, Franceta Bučarja in Ivana Tavčarja opravil vrhunsko.¹

Vendar pa veliko več Frličevega prepoznavnega podteksta odkrivamo v ostalih portretih v tej seriji del. Njegovo zasledovanje bistva portretiranja, njegovih značajskih potez in življenjske zgodbe, pripelje do vzpostavitve osebnega odnosa med umetnikom in upodobljencem. V realizaciji prepoznavni obrazni fiziognomiji doda svojo osebno interpretacijo, v kar vključi tudi prsni del kipa in podstavek. Glede na to, da je končna realizacija portreta včasih bližje ekspresivni karikaturi kot klasičnemu portretu, so mnenja in odzivi na njegove stvaritve zelo različni, včasih celo odklonilni. Monografija je sklenjena s kiparjevo biografijo in njegovim portretom papeža Frančiška, ki velja za prvi portret, ki ga je papež Frančišek prejel v dar.

Demšar, Simon

Družinski kolesarski vodnik : 50 kolesarskih izletov po Sloveniji

Ljubljana : Mladinska knjiga, 2020, 256 str.

Kakor pove že podnaslov, je v knjigi 50 idej za kolesarske izlete po Sloveniji. Simon Demšar iz Selške doline, avtor vodnika, je velik ljubitelj kolesarjenja, vendar se z njim nikoli ni ukvarjal tekmovalno. Raje se je podal na kakšno zanimivo pot, na primer na potovanje po Avstraliji in ZDA ter po Kanadi in Aljaski. Je osnovnošolski učitelj, ki se v službo še vedno najraje odpelje s kolesom.

¹ Metod Frlic je tudi avtor vseh doprskih kipov v Aleji zaslužnih Ločanov v Škofji Loki.

Kolesarski vodnik, ki je izšel pri Mladinski knjigi, je namenjen družinam z različno starimi otroki pa tudi manj zahtevnim kolesarjem, ki radi uživajo v naravi ter spoznavajo nove kraje in ljudi. Avtor je vanj vključil predloge za poti po vseh slovenskih regijah, vendar sta zaradi izoblikovanosti terena najbolj zastopani osrednja in severovzhodna Slovenija.

Vodnik nam poleg opisa predlaganih poti za kolesarjenje posreduje koristne informacije, kot so oznaka težavnostne stopnje, QR-koda, prek katere si na mobilno napravo lahko naložiš GPS podatke s poti, višinoogram, zemljevid poti in zanimivosti ob njej, ikono, ki označuje zahtevnejši spust, ter osnovne podatke o poti: dolžina poti, časovni okvir poti, preverjene bližnjice, gostota prometa, vrsta cestne podlage, počivališča in gostišča ter razna opozorila. Avtor je v vodnik

vključil tudi najpomembnejše kolesarske steze v Sloveniji. Sicer pa so poti izbrane glede na štiri merila; da so čim bolj položne, čim manj prometne, po možnosti krožne in ustrezno dolge. Težavnost in prometnost cest sta ob opisih označeni s tremi stopnjami, ponazorjenimi z različnimi barvami oziroma oceno stopnje od 1 do 3. Avtor nas v vodniku pospremi še z mnogimi priporočili in spodbudami, tudi glede nakupa koles in opreme, ki jo moramo imeti s seboj.

Knjiga *Družinski kolesarski vodnik* navduši ne samo zaradi vseh praktičnih napotkov in idej, temveč tudi zaradi kratkih in razumljivih opisov poti, nazornih zemljevidov ter bogatega fotografskega materiala.

Pri kolesarjenju vsega ni mogoče načrtovati. Včasih te doletijo nepredvidene stvari, največkrat so to vreme in tehnične težave. A kot pravi avtor: »... *ravno iz tistega, kar ne teče gladko, lahko nastanejo najboljše zgodbe* ...«. In na koncu se navadno vse dobro izteče.